

فوراً حرکت به سمت استرآباد خواهد نمود. در صورتیکه تلگراف نواب والا دروغ محض است.

در باب روسها

بیست و چهارم ماه مذکور دو ساعت به غروب ایوانف روس با چند نفر قزاق يك فرسخی شمالی گردش رفته مقارن غروب مراجعت می نماید. اهالی محمدآباد به خیال تراکمه یاغی، ایشان را تفنگ می زنند. قونسول مراجعت به شهر به طور سخت مرتکبین را از مساعد لشکر خواسته، مشارالیه چند نفر اهالی محمدآباد را حاضر به توسط معاون کارگزاری به قونسولگری فرستاده، يك نفر چوپان را چند شلاق زده مرخص نمودند.

در باب سرقت

شب ۲۵ دزد طایفه اتابائی سه رأس مال از قریه باباگلبن يك فرسخی مشرقی به سرقت بردند.

ایضاً

ایضاً دزد طایفه اتابائی يك رأس مال از قریه مریم آباد نیم فرسخی مشرقی به سرقت بردند.

در باب روسها

شب ۲۶ ماه دسمبر قزاقهای قونسولگری ساعت هشت از شب يك مرتبه پنجاه تیر تفنگ شلیک کرده از طرف نایب الحکومه وانجمن به قونسول روس ایراد نموده جواب داد دزد به قونسلخانه آمده چند تیری برای آنها خالی نمودند.

در باب سرقت

شب ۲۷ ماه مذکور دزد طایفه اتابائی يك رأس اسب از فوجرد يك فرسخی شمالی به سرقت بردند.

www.KetabFarsi.com

مخابرات استر اباد

۱۹۱۱

۲۹ ذی الحجہ ۱۳۲۸ - ۲۹ محرم ۱۳۳۰

www.KetabFarsi.com

نمبر ۱۲۱۵

پنجم ماه جنواری ۱۹۱۱

درباب کموسر روس

بیست و نهم ماه دسمبر خبر رسید کموسر تمام ریش سفیدان طایفه قجق و قان یخمر را با پیر مردان فندرسک و رامیان به کمیسیون احضار نموده بین ایشان را اصلاح نماید. قرارداد بعد از این اموال یکدیگر را یا به غارت یا به سرقت نبرند. هر آینه از این قرارداد تخطی نمایند دوهزار تومان جرم بدهند.

درباب حکومت

سلخ ماه مذکور نواب عین الدوله ساعدشکر و امیر پنجه توپخانه را تلگرافخانه احضار کرده حضوراً سؤال و جواب چندی برای اغتشاش استرآباد نمودند. از قرار معلوم امان الله میرزا استعفا از حکومت نموده ظفر السلطنه را در عوض انتخاب نمودند.

درباب قتل

غره ماه جنواری سه نفر از رعایای آقاسید محمد بنی کریمی نزدیکی قراتپه پنج فرسخی مغربی بسخو داشته چهار نفر ترکمان از اردو به جنگل رفته بودند ایشان را تفنگ زده دونفر فوت شد، یک نفر سر بریده با چهار مال تراکمه را گرفته آوردند. ساعد لشکر نایب الایاله ده تومان به گماشته آقاسید محمد انعام دادند. بعد به توسط قضات جعفر بائی دوراس مال را مسترد نمودند.

درباب تجری مردم

دویم ماه جنواری یک نفر بسطامی کشمش به استرآباد آورده عبدالرسول نام الواط که خود را به انجمن بسته کشمش را خریده سه تومان پول مکاری را نمی دهد. مکاری مطالبه نمود، حسین نام برادر عبدالرسول مکاری را می زند. مکاری به نایب الحکومه عارض گردیده مأمور حکومتی حسین نام را حاضر می کند. نایب الایاله سؤال می کند در بود حکومت چرا

بی حسابی کردی. در جواب معظم‌الیه نامربوط می‌گوید. بعد امر نموده حسین را چوب‌منحنای می‌زنند. در ضمن چند نفر الواط کسان حسین باتفنگ درب‌خانه نایب‌الایاله آمده فحاشی می‌نمایند. معظم‌الیه متغیر گردیده پای برهنه باتفنگ سه‌تیر بیرون رفته الواطها فرار کردند. بعد تمام اعضای انجمن را احضار کرده مقدمه رایبان نمود. تماماً تصدیق نموده دوباره حسین را فلك بسته دو ساعت چوب زده امر کردند دو نفر از کسان حسین را گرفته بعد از سیاست سخت امر به حبس نمودند. تاجه‌شود.

درباب سرقت

شب سیم ماه مذکور بیست و پنج سوار از طایفه ایلی‌فی و داز به شهر آمده خانه صمصام لشکر را شکافته سه رأس یابو، یک رأس قاطر به سرقت بردند.

درباب حکومت

ایضاً سیم ماه جنواری ساعدلشکر و اعضای انجمن تلگرافخانه رفته نه‌تیر توپ شلیک نمودند و منتشر گردیده ظفر السلطنه حکمران سمنان و دامغان و شاهرود و استرآباد و گرگان است، فوراً به سمت استرآباد حرکت کردند. تاجه‌شود.

نمره ۱۲۲

۱۶ جنواری ۱۹۱۱

درباب متحصنین

به عرض رفته بود حاجی محمود آقا در قونسلخانه روس پناہ برده، قونسول دوسه مرتبه به موجب احکامات حجج اسلام با ساعدلشکر مذاکره و اصلاح امور مشارالیه را خواسته است. نایب‌الایاله جواب داده که اهل انجمن با حاجی محمود آقا مدعی اند و سند در دست دارند من نمی‌توانم به ایشان تحکم نمایم، بسته به ورود ظفر السلطنه ایالت استرآباد است.

درباب ملاکیله

اجزاء لیانازوف در ملاکیله منازل و دکاکین زیادی ساخته یک نفر دکتر آورده مشغول ساختن مریض‌خانه می‌باشند. از قرار مذکور سالی چهل و پنج هزار منات مخارج مریض را بازدید نموده‌اند.

درباب سرقت

به عرض رفته بود هفت رأس مال از منزل صمصام سرقت کرده‌اند. مشارالیه سیصد تومان وجه برای ترکمانهای سارق فرستاده هشتم ماه جنواری شش رأس مال رامسترده نموده یک اسب مخصوص را نگاه داشتند.

درباب قضات جعفر بائی

چند نفر از قضات جعفر بائی دهم ماه مذکور به شهر آمده تلگراف تبریک به حکومت استرآباد نموده عاجلاً ورود ایالت را خواستند. دوازدهم ماه جنواری ظفر السلطنه حکمران از سمنان تلگراف نموده که حرکت نمودم سفارش ولایتی را به ساعدالشکر کرده از بابت اغتشاش سرحدی نوشته بودند که موکول است به ورود خود. تاجه اقتضا کند.

درباب قتل

ایضاً خبر رسید گماشتگان امیر مکرم در مشهدسریک نفر از تبعه روس را به قتل رسانیدند.

درباب سرقت

چهاردهم ماه مذکور گماشته حاجی محمدتقی دوبار برنج حمل به شهر نموده تراکمه اتابائی نیم فرسخی مشرقی چاپیده بردند.

ایضاً سرقت

شب پانزدهم دزدطایفه اتابائی چهارمال از قریه کماسی نیم فرسخی شمالی به سرقت بردند.

تقریظ مالها

این چند روزی استرآباد کولاک سختی نموده یک شب و دو روز برف شدیدی آمده به سبب کثرت برف در صحرای یموت گوسفند و گاو زیادی تقریظ شد. از قرار مذکور در اطراف اترک شتر و گوسفند تراکمه چاروای یموت بی اندازه تلف شده است.

نمره ۱۲۳

سیام ماه جنواری ۱۹۱۱

درباب سید ابراهیم

سابقاً به عرض رفته در بادکوبه «باشبرد» و تبعیت صادر کرده است. ورود ایوانف قونسول روس اظهار تبعیت نموده معظم الیروز هیجدهم جنواری سید ابراهیم را دفترخانه برده استنطاق می نماید و صورت استنطاق را بادکوبه فرستاد. تاجه اقتضا کند.

درباب ایالت استرآباد

به امر ساعدالشکر مهدی خان سرتیپ برادر ایلخانی با چند سوار فندرسکی به شهر آمده برای پذیرائی ظفر السلطنه، بیستم جنواری به اتفاق آقاعلی خان مقصودلوی به شاهرود

رفتند. بیست و دویم ماه مذکور ایالت از شاهرود تلگراف نموده که صبح بیست و سیم حرکت می‌نمایم و سه شب در خیرات دوفرسخی شهر توقف خواهند شد. روز بیست و چهارم ساعدلشکر تهیه و لوازمات سه‌شنبه را در خیرات مهیا نموده از تمام دهات سیورسات حواله کرده و شخصاً باصمصام لشکر و سایر خوانین هم در خیرات رفتند. نواب والا روز بیست و پنجم وارد در خیرات گردیده دوشب توقف کرده از شدت سرما و آمدن برف روز بیست و هفتم جنواری حرکت نمودند. دو عراده توپ برای شلیک یک فرسخی مشرقی مشهور به پل غلامان رفته از طرف قونسولگری میرزا جعفرخان منشی و بندک و چند نفر قزاق و اجزاء کارگراری و غیره صحرای اوزینه استقبال رفته سه ساعت به غروب به احترام فوق‌العاده وارد به شهر، یک‌عده سرباز، مستخدم و شاگردان مدرسه و تجارها و پولیسها صف بسته به طریق نظامی، ابدأ اعتنائی نکرده به دیوانخانه رفتند. تراکمه جعفربائی و اتابائی و ناز هم به قرب صد نفر آمده بودند. علی‌المجاله به سبب این بی‌اعتنائی نواب والا رعب و خوفی در مردم افتاده. تاجه اقتضا کند.

درباب سرقه

روز ورود ایالت در خیرات خبر رسید تراکمه جعفربائی طایفه ارخ به قر [به] سید میران یک فرسخی مغربی رفته دو نفر چوپان را تیرزده یک بلوک گوسفند چپاول کرده بردند. تاجه اقتضا کند.

درباب مدیر مدرسه حبیب‌الله‌خان

نواب والا در کلاه فرنگی فوقانی منزل کرده و تحتانی را واگذار به امیرزاده پسرش نموده و نایب‌الحکومه قرار داده است. روز بیست و نهم مدیر مدرسه، بارئیس نخیره خدمت امیرزاده می‌روند ایشان را اجازه جلوس نداده مدیر مدرسه مراجعت کرده کاغذی می‌نویسد که شما حق ندارید اجازه جلوس ندهید. من از طایفه «نهلستی» ۲۵۱ هستم و خراب و آباد کردن کارها تماماً در ید من است. امیرزاده امر کرده فوراً مدیر مدرسه را به دیوانخانه برده چند پشت گردنی [زده] امر به حبس نموده بعد رؤسای انجمن و تجار عصری انجمن کرده در این باب مذاکره دارند. تاجه شود.

نمره ۱۲۴

۶ ماه فرواری ۱۹۱۱

درباب قتل

سلخ ماه جنواری خبر رسید تراکمه ایلفی یک نفر از سوارهای مقصودلوی را تیر

زده فوت شد.

درباب قتل

ایضاً خبر رسید در کردمحله دختری تفنگ را به عنوان مزاح ۲۰۲ به سوی یک زنی کشیده تفنگ خالی شده مشارالیه مقتول، شوهر آن زن با پدر دختر در این باب مرافعه دارند.

درباب ترنگ تپه

حاجی احمد و حاجی محمدتقی ارباب قریه ترنگ تپه سه فرسخی مشرقی مالیه پنبه از رعیت گرفته چون تاکنون از بابت پنبه مالیه نداده بودند. رعایا عموماً کوچیده به دهات دیگر متفرق شدند.

درباب فندرسک

علی اکبرخان ملقب به اکرم الملك پسر ایلیخانی دویم ماه فرواری به شهر آمده چهار اسب به ایالت تقدیم نموده در ضمن شش هزار تومان وجه از بابت حکومت فندرسک و گوکلان و کوهسار می دهد. تاجه شود.

درباب فندرسک

ایضاً مهدی خان سرتیپ برادر ایلیخانی یک رأس اسب به انضمام صد تومان وجه نقد به امیرزاده پسر نواب والا تقدیم کرده و اجازه گرفته به حکومت فندرسک رفتند که مالیات سال کهنه را جمع آوری نماید.

درباب سالار

سیم ماه مذکور محمدباقرخان سالاراکرم به شهر آمده به ملاحظه اتهامی که در باب شرارت یموت انجمن به او بسته بودند و اهمه کرده منزل میرزا جعفر منشی قونسول روس وارد گردیده، بعد خدمت نواب والاشرفیاب شده اظهار مرحمت به مشارالیه نمودند. از قرار مذاکره ایشان ظفر السلطنه خیال دارد سالاراکرم را به شاهرود بفرستند.

درباب حاجی محمود آقا

قونسول روس دونفر متحصنین را به توسط منشی خود خدمت نواب والافرستاده اظهار مهربانی به ایشان نموده به عهده گرفتند دوست تومان وجه اعانه را با املاک مشارالیه از اعضای انجمن گرفته مسترد و به منزل خود آمدند.

درباب ایالت

روز پنجم ماه فرواری ساعدلشکر عموم علمایان شهر را برای ملاقات ظفر السلطنه

درانجمن احضار نموده به عقیده نواب ولا از تمام آقایان بازدید کرده، رنجش نداشته باشند.

درباب كتول

مفاخرالملك پسر سالار معزز يك رأس اسب تقدیم ایالت کرده حکومت كتول را بامعظم‌الیه واگذار و همه قسم همراهی در امورات مفاخرالملك می‌نمایند.

نمره ۱۲۵

۱۶ ماه فرواری ۱۹۱۱

درباب سالار

به واسطه کنورتی که بین سالاراکرم و ساعدلشکر بوده نواب ظفرالسلطنه به مصما لشکر امر نموده سالار و ساعدلشکر را به منزل حاج شیخ برده باهم اصلاح نموده متفق گردیدند.

درباب ایالت

به سبب بی‌اعتنائی و بزرگ منشی ظفرالسلطنه به اعضای انجمن و تراکمه جعفریائی و غیره و تراکمه را خلعت ندادند اعضای انجمن غرض کرده پسر حاجی رحیم خان را محرک گردیده مشارالیه تراکمه ایلغی را پیغام می‌دهد که موقع دستبرد است.

درباب سرقت

شب دهم فرواری طایفه ایلغی به سرخانکلاه رفته سه رأس گاو، يك رأس اسب به سرقت بردند.

درباب چپاول

شب یازدهم ماه مذکور بیستسوار ایلغی در خیرات دوفرسخی مشرقی پشت‌جنگل نومل رفته گالش زیارتی در آنجا بودند. هشت نفر آدم مستحفظ گاو را گرفته يك نفر را تیرزده و سیصد رأس گاو زیارتی باهشت نفر بردند. صبح دوازدهم يك نفر تیرخورده را به شهر آورده زن و مرد اهالی زیارت خاسته رود به دیوانخانه رفته تظلم نمودند. حسب الامر نواب والا ساعدلشکر به توسط ۲۵۳ یوزباشی طایفه دازکاغذی به تراکمه ایلغی نوشته گاوها را باهشت نفر اسیر مسترد نمایند. ترکمانها در جواب حرفهای خشن پیغام داده و بکلی جواب کردند. نواب والا به ساعدلشکر امر کرده ز دهات ایلجاری خبر نمائید که اعتقاد

اردو بشود. حسب الامر یلجاری خبر نموده روز چهاردهم دویست نفر ایلجاری به شهر آمدند. به ملاحظه سختی هوا و مخارج ایلجاری قرار شد که اول ماه ربیع اردو منعقد کرده و هزار سوار از استرآبادی گرفته برای تنبیه اشرار تراکمه ایلغی استقامت نمایند. بدین سبب ایلجاری را مرخص کرده رفتند. لکن خلق استرآباد دو فرقه شده نصف به حمایت نواب والا با اعضای انجمن طرف می باشند و نصف کمتر به سبب بی اعتنائی ایالت به اعضای انجمن مشغول به خرابی کارهای حکومتی می باشند. تاچه اقتضا کند.

درباب قتل

یک نفر از فراشهای عدلیه دوسه روز تب می کند، از بازار گنه گنه خریده عطار در عوض استرکنین بدها داده می خورد. بناصله بیست دقیقه فوت شد.

درباب محمدقلی خان سرتیپ

به سبب بی کفایتی مشارالیه که مدتها است به دولت علیه خدمت کرده نواب والا بر حسب استدعای سالاراکرم هشتاد نفر سوار محمدقلی خان را به انضمام داروغه گری طایفه جعفربائی به اسم حیدرقلی خان کیائی ملقب به مسعودالسلطان گذرانیده و پانصد تومان تقدیم شد. تاچه شود.

نمره ۱۲۶

۲۳ ماه فروری ۱۹۱۱

درباب چپاول و قتل

۱۶ ماه فروری خبر رسید طایفه قجق یک بلوک گاو و یک بلوک گوسفند از رامیان چاپیده دو نفر مقتول ساختند.

درباب مازندران

مدتی است بین لطفعلی خان سالارمکرم و اسمعیل خان امیرتومان و امیرمکرم بر خورده، اسمعیل خان با سوار خود به ساری آمده سالارمکرم را به قتل برساند. مشارالیه حرکت کرده در نارنج باغ پنج فرسخی ساری تشکیل اردوئی نموده و تلگرافاً به سپهدار راپرت می دهد. سپهدار تلگرافی به حکمران استرآباد نموده یک نفر اجزاء مخصوص خودتان را به ساری بفرستید، چون حکومت سوادکوه را به اسمعیل خان واگذار نموده اند از ساری حرکت کرده بروند. تاچه شود.

درباب قتل

ایضاً خبر رسید چند نفر مکاری حاجی لری از گنبد قابوس مراجعت می کردند.

سوار طایفه قان یخمز جلوگیری کرده در نذر از همکاری و دونهز از تراکمه مذکور مقتول شدند.

درباب اسیر زیارتی

به عرض رفتن بود تراکمه ایلیغی بعد از چپاول گاو سیصد رأس گاو که چهار هزار تومان قیمت داشته، گاوها را جفت دوازده تومان به گماشته روسها فروخته به روسیه بردند. بعد از چند مرتبه آدم فرستادن ساعد لشکر چهار نفر زیارتی را فرستادند و قرار شده است که ساخلوئی قریه سرخانکلاته را کمافی السابق به طایفه ایلیغی واگذار و سلیمان خان سرتیپ را داروغه نمایند. تاجه شود.

درباب روسها

ملاخان گماشته قونسول روس در گموش تپه بایک نفر ترکمان به جهت دو قران وجه نزاع نموده، عریضه به کموسر روس می دهد که برای من کارد کشیده اند. چهار نفر چکت برای گرفتن سه نفر ترکمان به گموش تپه آمده مرتکبین را به گنبد ببرند. تراکمه اظهار داشتند که باید به شهر برویم. به اتفاق سوارهای چکت شهر آمده در منزل ساعد لشکر وارد گردیده، به مشقت زیادی بین تراکمه و قونسول روس را اصلاح نمودند.

درباب اغتشاش

نوزدهم ماه فرواری خبر رسید نایب حسین کاشی به اتفاق ظفر سالار گونا بادی ۲۰۴ با چهار صد نفر سوار از راه ترود و بلوک به سمت دامغان آمده در ترود خرابی زیادی و بی عسمتی کرده کاغذی به رؤسای شاهرود نوشتند که سی خروار آرد [و] ده خروار برنج برای سیورسات اردو بفرستید و مالیات را جمع آوری کرده تا ورود اینجانب حاضر باشد. تاجه اقتضا کند.

درباب جعفر بائی

طایفه مذکور دو فرقه اند. یک دسته به واسطه سالار اکرم ظاهراً خود را خدمت گزار می دانند و فرقه دیگر به ضدیت آنها شرارت دارند. بیستم ماه مذکور دونهز رعیت و رسانی را اسیر کرده بردند. تراکمه هم گاو میش را بردند.

درباب جعفر بائی

بیست و یکم ماه فرواری شصت نفر سوار جعفر بائی صد و پنجاه گامیش از قریه کرد محله چهار فرسخی مغربی چاپیده، اهالی قریه مهتر کلاه جلوگیری نموده یک نفر ترکمان را زنده به دست آوردند.

درباب سکنه

در این چندروزی چند نفر جوان مبتلا بدمرغ سکنه ناقص گردیده. روز بیست و دویم عبدالحسین خان رئیس ذخیره در میدان توپخانه راه می‌رفت سکنه وارد شد. فوت شد و سه روز برای احتیاط نعش مرحوم را بعد از غسل توی مسجد جامع گذارده بودند.

درباب سالار

به سبب اغتشاش شاهرود و خبرهای نایب حسین کاشی نواب ظفر السلطنه حکومت شاهرود را بدسالار اکرم هزار جریبی واگذار کرده که با فوج خود به شاهرود رفته از نایب حسین جلوگیری نماید. صبح ۲۳ باسی سوار کوناری عزیمت به شاهرود نمودند.

نمره ۱۲۷۵

دویم ماه مرج ۱۹۱۱

درباب چپاول

بیست و چهارم فرواری خبر رسید چاروای تراکمه آتابائی که زیر حد طایفه قجق ساکن در فندرسک رفته قریه لاله باغ متعلق به میر محمدخان فندرسکی بوده محاصره می‌نمایند. رعایا فرار نموده دونفر زن و چهارمرد اسیر کرده گوسفند و گاو لاله باغ را باجناس زیادی به غارت بردند.

درباب فوت عاتورس

ماتوروس مسیحی چند سال بود از جنگل کردمحله چوب حمل به روسیه می‌کرد. شب بیست و پنجم در قریه یساقی منزل خودش عرق زیادی خورده فوت شد. نعش او را بندر جز بردند. به قونسول راپرت رسید امر نمود که به اویش را شکافته حکیم نگاه کند. به امر قونسول حکیم بهلوی ماتوروس را شکافته از بندر نوشتند که سم خورده است. به این سبب به اتفاق معاون کارگزاری و منشی قونسولگری یساقی رفتند، تحقیقات لازمه را نمودند اثری به ظهور نرسید. بعد سه نفر درویش در آنجا ساکن بودند آنها را هم به شهر آورده استنطاق نمودند چیزی فهمیده نشد. تا چه اقتضا کند.

درباب تلگراف طهران

بیست و ششم ماه مذکور تلگرافی برای ایالت رسید به واسطه اغتشاش مازندران لازم است که نواب والا فوراً با دویمت سوار به مازندران رفته امورات آنجا را منظم نمایند. به این لحاظ روز بیست و هفتم نواب والا به میرزا هادی خان فندرسکی تلگراف نموده بامدسوار تهیه بیست روزه گرفته بیایند. تا چه اقتضا کند.

درباب چپاول

ایضاً خبر رسید تراکه داز سد رأس قاطر باباز برنج از صحرای کمالان شش فرسخی مشرقی چپاول کرده بردند.

درباب بندر جز

اراضی بندر جز پنج دانگ متعلق به حاجی حسین آقای امین الضرب است. یک دانگ ملک حاجی رستم یوزباشی و سایر شرکای جز می باشد. اتباع روس از بابت یک دانگ قرارداد داده اند که چند بنای جدید بسازند. معاضد الملک ممانعت کرده خواست از نواب والا اجازه بگیرند. ایالت جواب داده رجوع به طهران نمائید از وزارت خارجه دستور العمل برسد. تا چه اقتضا کند.

درباب سرقت

شب غره ماه مرچ دزد اتابائی در رأس گاو از قریه اترکچال ۲۵۵ بدسرت بردند.

نمبر ۱۲۸۵

۹ ماه مرچ ۱۹۱۱

درباب مازندران

به سبب نفاق بین اسمعیل خان سوادکوهی با سالارمکرم کلبادی، سپهدار تانگرافی سختی به ظفر السلطنه حکمران نمودند که عاجلاً برای اصلاح مازندران حرکت نمایند. نواب والا به ملاحظه وعده حکومت مازندران روز بیست و چهارم ماه مرچ سه ساعت به غروب باد بیست سوار استرآبادی و دو عراده توپ کوهستانی حرکت نموده شب را در کفشگیری توقف کرده و به سمت مازندران رفتند. از قرار مذکور اسمعیل خان هم از امیرمکرم یک فوج سرباز خواسته و خود با صد و پنجاه سوار زبده در قریه امیرم (؟) نزدیک چالدیل که نیم فرسخ فاصله با اردوی سالارمکرم دارد آمده و سالار از ترس به قریه هشتصد نفر رعایای خود را جمع کرده روزانه هرنفری را سه هزار دینار وجه نقد می دهد، سوازی مخارج و سیورسات که اهالی دهات می آورند.

درباب کموس روس

ششم ماه مذکور خبر رسید کموسر از عشق آباد مراجعت نموده سوار جکت و قرانی ساخنوئی که در مراوده تپه و چاتلی و قراتیکان ۲۵۶ داشتند هزار نفر همراه خود به گنبد

۲۵۵ - اترکچال (استرآبادنامه).

۲۵۶ - نایب قره تکن (اسامی دهات کشور).

قابوس آورده، پانصد نفر هم بعد خواهند آمد. از قرار خبر صریح ثلث را به قراسو که ملاکیله باشد می فرستند. ثلث یا زیاده را در آق قلعه زیر حد گران خواهند فرستاد.

درباب سرقه

شب هشتم ماه مرج دزد طایفه داز دورأس مال از میان آبادمک سد فرسخی مشرقی سرقه بردند.

درباب قتل

ایضاً خبر رسید طایفه داز دو نفر آدم در دجرای قرق شش فرسخی مشرقی به قتل رسانیده تفنگ و مال آنها را غارت بردند.

درباب کموسر

ایضاً خبر رسید تراکمه گموش تپه اراضی گنبد قابوس را ذریعی بك عباسی روسی که يك قران باشد از کموسر خریده قباله زمین را هم بد آنها می دهد. يك نفر مسیحی از دوستان کموسر ایراد کرد که شما مال دولت ایران را می فروشید. در جواب اسحقارمنی تغییر نموده این چه حرف نامربوط است که می گوئی، مدتها است این خطه رود گران در تصرف مامی باشد.

درباب ماتوروس

روز هشتم ماه مرج مجدداً قونسول روس بد اتفاق معاون کارگزاری برای فوت هاتوروس مسیحی در یساقی سد فرسخی مغربی رفته استنطاق نمودند و مقارن غروب مراجعت کرده قرار شد يك مجلس هم در منزل معاون کارگزاری رسیدگی نمایند. تا چه شود.

نمره ۱۲۹

۲۳ مرج ۱۹۱۱

درباب چپاول

یازدهم ماه مرج صدوپنجاه سوار یاغی که از طایفه چاروای اتابائی هستند زیر حد طایفه قجق ساکنند بدقریه نار کلاه از محالات فندرسک رفته يك بلوک گاو چپاول کرده بردند.

درباب اداره ثلاثه ناصر حضور

چند نفر از بندر جز برای گمرک شیره خانه های ارامنه و تریاک و سوخته و شیره

ترياك را وارد برنظميه گردهيده به اجازه اعضاي انجمن شيرخانه هارا پوليس گذارده شيشه عرق را باندرول زده بفروشد. چند نفر الواط به سبب دادن وجه باندرول شيشه عرق را ازخانه ارمني به دست گرفته آشكار توي كوچه و معابر مي خوردند و بدمستي كرده فرياد مي زدند كه انجمن اجازه داده حلال است. به اين جهت چند روزي گذشته مجدداً رئيس انجمن حكم كرده باندرول را بردارند و مانند سال گذشته آرامنه هريك به اندازه فروش ماهانه به معاون نظميه چيزي بدهند و چهار منزل چهل تومان مي دهند.

درباب مبشر همایون

بعد از رفتن ايالت به مازندران رئيس نظميه و اهله كرده روز ۱۴ فراراً بندر جزر رفته از راه دريا رشت و طهران رفتند.

درباب رئيس عدليه

حاج مشارالدوله رئيس عدليه به سبب گرفتن رشوه كه محرمانه بد توسط اعضاي انجمن به او داده مي شود بروفق دلخواه انجمن حكم غير قانوني جاري مي نمايد. من جمله حكمي در باره يك رشته قنات واقع در ملك يساقي متعلق به آقاسيد بزرگ مفيدی داماد حاجي سيد طاهر مجتهد جاري كرده كه آن قنات را خراب نمايند. در صورتيكه عمل محصول قنات مزبور سالی سيصد خروار متجاوز است. سادات منيديها به قرب هفتاد نفر زارعين يساقي را گماشته اند شب و روز محافظت كرده، هر آينه مأموري برود نگذارند و عمأ قريب برای بی اعتدالی رئيس عدليه دويست نفر سادات مفيدی وغيره شاكي خواهند بود.

درباب اصلاح مازندران

موقعي كه نواب ظفر السلطنه بادو عراده توپ و سوار استرآبادی وارد به نارنج باغ نزدیکی چالديل شدند ابدأ سيورسات و گلش در آنجا يافت نمی شد. اردوی اسمعیل خان به قرب سيصد سوار و دويست سرباز حاضر بودند. نواب والا چاره ای جز اصلاح ندیده به توسط صمصام لشکر ناچار با اسمعیل خان قرارداد آنچه مقصود مشارالیه باشد بپذیرد. مقصود اسمعیل خان امیر تومان ریاست سوار زاغ مرزی به عهده عسکر خان عظام الملك باشد و ریاست قشون مازندران باشخص معظم الیه بوده و هزار تومان هم وجه خسارت اردورا از سالار مكرم بگیرند. ظفر السلطنه تماماً را به عهده گرفته اسمعیل خان به سمت ساری حرکت كرده، نواب والا توپخانه و سواره را مراجعت به استرآباد دادند. با سالار مكرم و هژیر ۲۵۷ خاقان قرار شد به ساری بروند. سالار و قاسم خان هژیر خاقان و اهله كرده به شاهزاده عرض كردند كه شما به ساری بروید ما هم بعد خواهيم آمد. بعد از رفتن نواب والا به ساری ایشان به كلباد آمده فراراً به سمت طهران رفتند. ايضاً از طهران تلگرافي به ظفر السلطنه نمودند كه حكومت مازندران واگذار به شما می باشد. سه ماهه بايد توقف نماييد تا امورات آنجا منظم گردد. تا چه اقتضا كند.

درباب فندرسك

هیجدهم ماه مرچ سوار تراکمه درخان بین فندرسك نزاع نموده سه نفر فندرسكي مجروح، سه چهارتر کمان مجروح شده يك نفر مقتول، سرتراکمان را بریده روز نوزدهم بدشهر آوردند. غلامحسین میرزا نایب‌الایاله ده تومان انعام به حامل داده رفتند.

درباب خلعت

به موجب سفارش نواب ظفرالسلطنه صبح بیست و دویم ماه مرچ که نوروزسلطانی بوده غلامحسین میرزا امیرزاده يك ثوب سرداری با سردوشی امیرپنجی به ساعدلشکر خلعت دادند.

درباب اسیر زیارتی

چهارنفر گالش گاو از طایفه ایلغی برده بودند. سیصد تومان وجه نقد به توسط آرامند اتباع روس برای ترکمانها فرستاده شد اسرای مزبور را آوردند.

درباب اسیر زیارتی

ایضاً طایفه اتابائی لجاجت بین خودشان برای دوازده تومان وجه دوشتر چوپان زیارتی را از قریه فوجرد اسیر کرده بردند. تاچه اقتضا کند.

نمره ۱۳۵۵

تلگرام ماه مرچ

درباب اسیر

بیست و چهارم ماه مرچ خبر رسید بیست نفر سوار طایفه ایلغی به جهت ساخلوئی قریه سرخونکلاه دوفرسخی مشرقی سه نفر از کسان حاجی شیخ حسین رئیس انجمن را از توی قریه گرو نموده بردند.

درباب سادات مفیدی

به عرض رفته بود رئیس عدلیه حکمی درباره قنات یساقی به طرف سادات مفیدی که سیزده نفری مشهورند داده و چهارهزار تومان حقوق عدلیه را به توسط امیرزاده مطالبه می نماید. سادات مفیدی تلگرافی به انجمن طهران داده. رئیس تلگرافخانه به موجب قدغن کردن اعضای انجمن تلگراف سادات را قبول نکرده لابتداً تلگراف خود را به اسم روسها مخابره نمودند. از طرف نایب‌الحکومه چند نفر مأمور قرار شد بروند سادات را مراجعت [داده] از قونساخانه بگیرند. به قرب سی نفر سادات مفیدی برای حفظ مراتب

خود در آنجا متحصن گردیده و شاکی شدند. در محله میدان هم سیصد نفر متجاوز در خانه آقابزرگ ازدحام کرده با انجمن طرف می‌باشند. حاجی مشارالدوله رئیس عدلیه راهم انجمن طهران احضار کرده، بعد از رسیدگی در امورات خود عزیمت به طهران خواهند نمود. لکن در این چند روزه عید سلطانی زیاده از حد توی شهر هرج ۲۰۸ و مرج گردیده، در هر گذر و محالات شب و روز مست [کرده] و نزاع می‌نمایند.

درباب کردمحله

اعضای انجمن، کلاتتری کردمحله را به علینقی خان کیائی اجاره می‌دهند. اهالی کردمحله شورش کرده حیدرقلی خان را خواهانند. عجالتاً دست میرزا جعفرخان منشی از بابت سال آتی خلع شده است.

درباب سرقت

شب ۲۷ ماه مرج دزد ترکمان به شهر آمده دورأس گاوازمحله میدان به سرقت بردند.

درباب تراکمه

از گوکلان به تمام ایلات نوشته‌اند که باید اردوئی منعقد کرد انجمن استرآباد را برداریم. طایفه جعفربائی و داز و اتابائی هم برای نرسیدن حقوق خوانین و خلعت فوق‌العاده همیشه برای شرارت مستعد هستند. طرفین هشت نفر آدم تازه بهمازندران فرستاده‌اند، شاید از طرف اسمعیل خان یک نفر راهمراه خود بیاورند در باب اردوی تراکمه با او بوده باشد. تاچه اقتضا کند.

سرقت

شب بیست و نهم دزد طایفه دورأس گاوا از قریه فوجرد یک فرسخی شمالی به سرقت بردند.

نمره ۱۳۱۵

۱۵ ماه آپریل

درباب قتل بندر جز

سلخ ماه مرج خبر رسید در بندر جز اهالی سنگسریها که حمالی می‌نمایند نزاع نموده یک نفر با طیانچه دو نفر سنگسری را به قتل می‌رساند.

درباب دونفر اسیر

به عرض رفته بود طایفه اتابائی از فوجرد دونفر زیارتی را سرقت کرده به طایفه جعفربائی می سپارند. اهل و عیال دونفر اسیر صدوپنجاه تومان وجه به توسط ترکمانهای اتابائی فرستاده آنها را آوردند.

درباب معاون نظمیه

برای صدوپنجاه تومان حقوق پولیسها، معاون نظمیه با امیرزاده نایب الایاله مذاکره و مطالعه می کند. معظم الیه امر کرده معاون مزبور را توسری زیادی [زده] و دو ساعت حبس کرده چرا مطالبه حقوق نمودند.

درباب سرقت

شب سیم ماه اپریل دزد طایفه جعفربائی هفت بار پنبه از قریه لمسك يك فرسخی مغربی به سرقت بردند.

درباب چپاول

چهارم ماه مذکور خبر رسید سوار جعفربائی زیر حد کرد محله صدوهشتاد رأس گاو و گالش متعلق به رعیت سرکلائی را چپاول کرده و يك نفر را به قتل رساندند.

درباب سه اسیر

به عرض رفته بود طایفه ایلغی سه نفر کسان حاجی شیخ حسین رئیس را برده اند. رعیت سرخونکلاه نا علاج شده قراردادند طایفه قرقچی را جواب نموده کمافی السابق ساخلوئی قریه را به طایفه ایلغی واگذار نمایند و صدوپنجاه تومان وجه با برنج و خلعت فرستاده سه نفر اسیر را آوردند. تاجه شود.

درباب سرقت

شب پنجم ماه اپریل چهار نفر ترکمان ایلغی بد شهر آمده طویله ابالتی را شکافته هفت رأس اسب مخصوص امیرزاده را به سرقت بردند. ساعدلشکر برای استرداد اسبها روز مذکور کربلائی محمدخان را به اتابائی فرستاده از آنجا دونفر ترکمان به طایفه ایلغی رفته مولاام ترکمان چهار صد تومان وجه با خلعت مطالبه می نماید. کربلائی محمدخان مراجعت نموده به امیرزاده گفتند.

درباب تلگراف ایالت

هفتم ماه مذکور ظفر الساطنه از مازندران تلگرافی برای نیابت ساعدلشکر نموده و امر نموده غلامحسین میرزا پسر ایالت را ساعدلشکر به طهران روانه نماید. حسب الامر

چند رأس مال کرایه کرده صبح دهم ماه اپریل از راه قزاق به طهران فرستادند. اینها نواب والا تلگراف نمود اکرم‌الملک به اتفاق امیرزاده بدسازی رفتند.

درباب شورش

ایضاً خبر رسید اهالی کتول و فندرسک بلوا کرده در قریه میان آباد ملک و سرخونکلاه رعیت تراع سخت نموده در قریه کردمجله سه فرقه‌اند: یک فرقه باعلینقی‌خان و یک فرقه باحیدرقلی‌خان و یک فرقه بامیرزاجعفرخان منشی قونسول روس. تراکمه هم کلا مستعد شرارت و یاغی‌گری هستند. تا چه اقتضا کند.

نمره ۱۳۳

۲۵ ماه اپریل

درباب کموسر روس

قتل دونفر قزاق که در گموش‌تپه اتفاق افتاده بود سه هزارمنات بقیه وجه خونی را از تراکمه قبض گرفته بودند. یازدهم ماه اپریل با پنجاه سوار جکت و قزاق بدآق‌قلعه آمده دوشب در اتابائی به گموش‌تپه رفتند.

درباب سرقت اسب

حاج شیخ‌حسین و سایر اعضای انجمن به همدستی ساعدلشکر برای توهین ایالت محرک گردیده بودند طایفه اتابائی با دونفر سوار فوجردی و چند نفر دیگر از طایفه ایلغی و دوازدهت رأس اسبهای نواب والا را به سرقت بردند.

درباب سرقت

شب ۱۳ ماه مذکور دزد طایفه جعفربائی یک رأس مال، سه رأس گاو از قریه نودیجه به سرقت بردند.

درباب سرقت

ایضاً خبر رسید تراکمه اتابائی دو رأس گاو از قریه حیدرآباد دوفرسخی مغربی به سرقت بردند.

درباب چپاول

شب پانزدهم ماه اپریل بیست نفر سوار اتابائی و ایلغی به قریه کریم‌آباد نیم فرسخی شمالی رفته یک بالوک گوسفند متعلق به سادات مفیدی بوده با دونفر چوپان چپاول کرده

درباب قتل

ایضاً خبر رسید سوار جعفر بائی دونفر اسیر با پنج رأس مال و پاترده رأس گاو از قریه بالا جاده چپاول کرده، يك نفر را به قتل رسانیدند.

درباب قتل

شازدهم ماه مذکور خبر رسید سیصد سوار ترکمان صحرای قرق شش فرسخی مشرقی می روند. ده بار برنج از کتول حمل به شهر نموده، هشت بار قند، از شهر به کتول می رفت، بارهای مذکور نزدیک بهم رسید، سوار تراکمه پنج نفر کتولی را مقتول و هیجده رأس مال بارهای قند و برنج و پنج قبضه تفنگ چپاول نموده بردند.

درباب تلگراف

هیجدهم ماه اپریل ظفر السلطنه از ساری به ساعدلشکر تلگراف نموده تأسف می خورم از اینکه شما به طایفه اشرار یموت غضب دولت را حالی نمی کنید. لکن همین دوسه روزه غلام حسین با استعداد به استرآباد خواهد آمد. تاجه شود.

درباب چپاول

نوزدهم ماه مذکور خبر رسید سوار جعفر بائی به جنگل کرده محله چهار فرسخی مغربی رفته طایفه قنوج که در آنجا ساکن بوده و مشغول دزدی و راهزنی بودند آنها را چاپیده اسباب و چند رأس مال با دو بیچه از آنها بردند.

درباب سرقت

شب ۲۵ ماه اپریل دزد طایفه اتابائی سهرأس و رزای از توی شهر به سرقت بردند.

نمره ۱۳۳

غره ماه می

درباب گوکلان

بیست و دویم ماه اپریل شصت سوار گوکلانی از طایفه قلیچ ایشان امام جمعه به سمت دشت و سملقان چپاول رفته سوارهای نردین با خبر گردیده سر راه گرفتند. به موجب راپرت تلگرافی يك نفر از رؤسای ترکمان با هفده نفر دیگر مقتول شده باقی ترکمانها از بیراهه فرار کردند.

درباب قتل

ایضاً [در] قریه میان دره سه فرسخی مغربی رعایا نزاع کرده يك نفر مقتول شده، کسان مقتول در شهر عارض شده مأموری به قریه مذکور رفته قاتلین را در شهر بیاورند. از قرار مذکور مرتکبین فرار کرده اند.

درباب ساری

بیست و چهارم ماه مذکور خبر رسید ظفر السلطنه دو نفر مجتهدین مازندران را که باعث اغتشاش بودند از شهر خارج نمودند.

درباب کتول

ایضاً خبر رسید سوارهای قرقچی در قریه پیچاک^{۲۰۹} محله چپاول رفته، اهالی قریه مخبر بوده صبح تا ظهر نزاع سختی می نمایند. چند اسب از ترکدان سقط گردیده رفتند.

درباب تلگراف

بیست و هفتم ماه اپریل از مازندران خبر رسید اسمعیل خان سوادکوهی تعرضاً به بار فروش رفته بودند نواب والا بد زبان خوش مشارالیه را مراجعت داده به موجب خبر تلگرافی قرار است اسمعیل خان دویت سوار به اتفاق امیرزاده به استرآباد بیایند. تا چه اقتضا کند.

درباب سوار یاغی

ایضاً به ساعدلشکر خبر دادند درگموش تپه ترکمانها عروسی دارند. تمام طوایف سوار در آنجا می روند. بعد از عروسی برای دهات و اطراف شهر خطر کلی دارد. به این سبب ساعدلشکر امر کرده اطراف شهر را مواظبت می نمایند.

درباب چپاول

بیست و نهم ماه مذکور خبر رسید دوازده نفر از طایفه ایلغی و اتابائی پیاده به گرمابدشت چهار فرسخی مشرقی بسخو داشته، مکاری شاهرودی قماش حمل به شهر می کرد. از دهات برنج حمل به شاهرود می شد. هشت رأس مال، سیزده «تاجه» قماش هزار تومان قیمت داشت، دوبار روغن و يك بار برنج و سه من تریاک چپاول کرده، يك نفر مکاری تیر گرفته، پنج نفر را بردند.

درباب نایب حسین

محمد باقر خان سالاراکرم از شرارت نایب حسین کاشانی واهمه نموده مکتوباً و

تلگرافی بدتوسط ظفرالسلطنه از طهران حکم شد سرباز تفنگ و دو جعبه فشنگ از استرآباد حمل به شاهرود نمایند. غرده ماه می تفنگ با فشنگ توسط مکاری حمل به شاهرود نمودند.

در باب قتل

ایضاً خبر رسید حسین خان سرهنگ را لطفعلی خان سالارمکرم کلبادی محرک گردیده حاجی جعفرخان ملقب به امجدالملک برادرزاده خودرا که پسر سالار باشد مسموم می نمایند.

نمره ۱۳۴

۱۱ ماه می

در باب متحصنین

رفتن علی اکبرخان با غلامحسین میرزا بهمازندران. ظفرالسلطنه لقب ایباخانی گری برای علی اکبرخان سرتیپ و لقب سالاراشرف برای سمصام لشکر صادر کرده. اعضای انجمن چون دلخوشی از نواب والا ندارند به قرب پاترده نثر تجار به اتفاق حاجی شیخ حسین رئیس در تلگرافخانه رفته متحصن گردیدند و تلگرافاً به طهران شاکی شدند که نواب والا پاترده هزار تومان از طهران وجه نقد گرفته و پاترده هزار تومان از استرآباد دریافت کرده و امنیت هم در استرآباد نیست. یک فرقه به لجاجت حاجی شیخ حسین تلگراف نمودند که وجود ظفرالسلطنه در استرآباد لازم است و عرایض عارضین بدون سبب و غرض شخصی نمی باشد. تا چه اقتضا کند.

در باب قتل

یک نفر جوان به سن هیجده سالگی از قریه نوچمن یک فرسخی مغربی در شهر خدمت ملامحمد روضه خوان به عنوان تحصیل و فانوس کشی بوده. پسر ملامحمد مذکور به سن چهارده سالگی در مدرسه سادات توی حجره عرق خورده مست بود، به شخص نوچمنی که جزو ملازم خودشان می دانست فرمان داده آب قلیان را بریزد و قدری تسامح ورزیده چاقوئی در دست داشت برای آن پرتاب می کند. چاقو به شکم شخص نوچمنی فرو می رود فوراً فوت شد. طلابهای مدرسه با خبر شده به ساعدلشکر خبر دادند. معاون نظمیه حسب الامر در مدرسه رفته تحقیقات لازمه را نموده ملامحمد روضه خوان را با پسرش در منزل ساعد لشکر آورده نگاه داشتند. صبح چهارم ماه می برادرهای مقتول با مادرش و به قرب چهل نفر رعیت نوچمنی خدمت ساعدلشکر آمده قتل قاتل را خواستار شدند. جمعی از اعضای انجمن و غیره به حمایت ملامحمد روضه خوان کسان مقتول را راضی به اصلاح نموده مشارالیه صد و پنجاه تومان به مادر مقتول داده خون بست نمودند.

درباب امیرزاده

هفتم ماه مذکور غلامحسین میرزا بایک عده سوار وارد بندر گردیده از کرد محله و اتران به قرب هزار نفر استقبال رفته به ضدیت حاج شیخ حسین پذیرائی فوق العاده از معزی آیه نمودند. متحصنین تلگرافخانه ساعدلشکر و سایر خوانین را احضار کرده گفتند اگر شماها با اعضای انجمن اتحاد و اتفاق دارید مطالب ما را به امیرزاده بگوئید. حضرات لابداً تلگرافی نموده اولاً امنیت در استرآباد لازم است و ثانیاً انجمن سی هزار تومان مأخوذی برای شما نوشته‌اند. هرآینه درباب امنیت و دادن وجوهات مأخوذی راضی هستید بیائید والا ورود شما به استرآباد نقصان بزرگی خواهد بود.

درباب قدغن روغن

به سبب تلف شدن مراعی و مواشی روغن کم بوده است. در گنبد قابوس که هر ساله در این فصل روغن گریوان ۲۱۰ سی شاهی و دو قران می فروختند چون در شهر ترقی فوق العاده نموده روغن را گریوان چهار قران می فروشند. در گنبد قابوس هم ترقی نموده. روسها قدغن سخت به کسبه آنجا نموده که ابداً روغن به شهر نبرند و به قیمت سال قبل گریوان سی شاهی بفروشند. به این سبب کسی جرأت نمی کند که روغن از گنبد قابوس حمل به شهر نماید.

جواب سپهدار

دهم ماه می سپهدار شرحی اظهار داشتند، اولاً مردمان استرآباد را می شناسم که تماماً جنگجو هستند. دوازده هزار قبضه تفنگ در استرآباد است. خوانین باروسای یموت مذاکره نمایند که دست از شرارت بکشند و الا یک نفر مأمور با استعداد کامل به آنجا فرستاده اشرار تراکمه را مجازات دهند. در صورتیکه دولت در این موقع سالی هیچده هزار تومان زیاده برای همراهی استرآباد می فرستد و خالصه جات هم که جزو حقوق و اخذ استرآبادی می باشد. سپهدار اعظم.

نمره ۱۳۵

۱۸ ماه می

درباب حکومت

دوازدهم ماه می طرف غروبی تلگرافاً از طهران خبر دادند بر حسب میل اعضای انجمن ظفر السلطنه حکمران معزول، غلامحسین خان امیر تومان سردار افخم که سابقاً در قزاقخانه بود حاکم است. یازده تیر توپ شلیک شد.

درباب گوکلان

بعد عرض رفته بود تراکمه گوکلان بسمت سملقان چپاول رفته نزدیک نردین اردو انداختند. اهالی نردین خصوصیت باایشان نموده بیست و پنج نفر از سران تراکمه را میهمان می نمایند. بعد از رفتن ایشان در نردین حکومت امر نموده تمام آنها را گرفتند. بیست و چهار نفر را سربریده باقی ترکمانها فرار کردند.

درباب قتل تراکمه

قبل از معرزه ظفر السلطنه نواب امیرزاده حیدرقلی خان را در بصره احضار نموده قراردادند که تراکمه جعفربائی را ملاقات نماید و تشکیل اردویی بدهند. امیرزاده بداتفاق ترکمانها بدشهر آمده معروضین و ۲۱۱ دهد. چهاردهم ماه مذکور حیدرقلی خان در ملاکیه رفته سران جعفربائی را ملاقات کرده چهار نفر از خوانین جعفربائی بداتفاق حیدرقلی خان به کردمحله رفته که در بندر خدمت امیرزاده بروند. در این بین یک عده سواری زیر حد کردمحله می گذرد. پسر سید هاشم کردمحلای یک نفر ترکمان را تیر می زند. سوارها برگشته پسر سید هاشم را بایک نفر دیگر به قتل رسانیده رفتند. خبر به کردمحله رسید. سادات کردمحله و غیره اطراف منزل حیدرقلی خان را گرفته مشارالیه فراراً بد ملاکیه رفته در منزل لیانازوفیها پناهنده شد. اهالی کردمحله خانه حیدرقلی خان را محاصره و این چهار نفر ترکمان سد ساعت قراع کرده، آخر الامر دوش از کردمحله زخم دار شده و چهار نفر ترکمان جعفربائی را کشتند. دوش را سربریده بدشهر آوردند. اعضای انجمن چهار صد فشنگ بهایشان انعام داده رفتند. لکن شوخبای ترکمان در این موقع عروسی دارد. از قان و قراباخان ۲۱۲ و گوکلان و سایر طوایف یموت بدقرب پنج هزار سوار زبده درخوجده نفس بدعنوان عروسی آمده، اهالی دهات تماماً در تزلزل [اند] و شبها خواب ندارند. تاچه اقتضا کند.

درباب امیرزاده

اعضای انجمن تلگرافی بدقهارقلی خان اترانی نمودند که یک عده رعایای اتران را همراه برداشته غلام حسین میرزا را نگذارند بد نردین. ان برود آنچه مأخوذی ظفر السلطنه می باشد از او بگیرند. پسر مرادخان که همراه معظم الیه بوده باسوار خودش برگشت. امیرزاده را در بندر جز محاصره دارند.

درباب قتل

ایضاً پسر کربلائی یوسف سبزواری که در استرآباد چاروداری می کرد بدطایفه اتابائی رفته یابوی خود را گرفته برگشت. دریکه مازو رسیده چند نفر ترکمان ایلی

۲۱۱- یک کله ناخوانا.

۲۱۲- قره بلخان (استرآبادنامه).

اورا به قتل رسانیده، يك رأس يابوی اورا بایك قبضه تفنگ و راندل گرفته بردند.

درباب خبر گوکلان

هیجدهم ماه می عباسقلی خان سرتیپ قزاق از گنبد قابوس به ساعدلشکر تلگراف نمود که به قرب هیجده نفر اهالی گوکلان برای آوردن نعشهای مقتولین به نردین می روند. حکومت نردین ایشان را هم حبس نموده تمام اهالی گوکلان به هیجان آمده به توسط میرزامهدی خان فندرسکی تلگراف نمائید که عاجلاً آدم به نردین فرستاده عاملین مقتولین را رها نمایند که مورد اشکالات عمده خواهد بود.

نمره ۱۳۶

غره ماه جون ۱۹۱۱

درباب نزاع

اکبر آقا باغبان قونسول روس مست بوده شب به خانه علی نام قاجار محض عیالش می رود. صبح ۲۵ ماه می علی آقا به اتفاق اسمعیل نام اکبر آقارا چوب می زنند. مشارالیه با کارد دوزخم به آنها زده، بعد به قونسول عارض می شود. قونسول اکبر نام را به کارگزاری فرستاده استنطاق نمودند. تقصیر به گردن علی آقا و اسمعیل زخم خورده ثابت شد. نفری چهار تومان جریمه [شده] و چوب در کارگزاری به ایشان زده رها نمودند. تاجه شود.

درباب سرقت

به عرض رفته طایفه ایلی از دهنه قزلق چندبار قماش با مال و آدم برده اند. به توسط ترکمانهای ساخلوی قریه سرخانکلاه سیعد و پنجاه تومان وجه گرفته بازهای قماش و غیره را مسترد نمودند.

درباب سرقت

بیست و چهارم ماه مذکور خبر رسید تراکمه جعفر بائی پنجاه و دو رأس مادیانهای ایلیخی متعلق به قرای استرآباد رستاق را که سپرده به قربان نیاز اتابائی بوده از صحرا به سرقت برده فوراً در سیعدتومان وجه به يك نفر تراکمه بشی اوسقه فروختند. تاجه اقتضا کند.

درباب سرقت

شب ۲۷ دونفر الواط محله میدان سه ساعت از شب گذشته حیدرقلی خان برادر محمد باقر خان کرد محله ای را لخت کرده دست او را زخم زده، سی و دودانه پنج مناتی که

صد و شصت منات باشد گرفته به فاصله چند دقیقه توپچیها رسیده يك نفر را گرفتند. سارق فریاد نمود. شیخ الاسلام مفیدی با چند نفر سادات آمده او را رها نمودند. صبح ۲۷ به امر ساعدلشکر شیخ الاسلام با کربلائی حسین مقصر را آورده حبس نمودند، تا بعد از استنطاق کربلائی حسین اقرار به گرفتن پول حیدرقلی خان کرده که دست عیال خود سپرده است. تاجه شود.

در باب شرارت کردمحلّه

ایضاً پنجاه نفر پیاده از کردمحلّه بیرون آمده نزدیکی شهر تراکمه اتابائی را که به شهر رفت و آمد جزئی دارند تقاص نمایند. ساعدلشکر مطلع گردیده چند نفر سوار برای جلوگیری آنها فرستاده و قراي شمالی را سفارش کرده اهالی کردمحلّه را ممانعت نمایند.

در باب سرقت پست

سیام ماه می چند نفر پیاده از طایفه ایلیغی به گرمابدشت بسخو داشته پست شاهرود در حرکت بوده شاگرد ۲۱۲... را بامال و نوشتجات و امانات بردند. از قرار مذکور هفتصد تومان وجه نقد مال تجار استرآبادی بوده است.

نمره ۱۳۷۵

۸ ماه جون - ۱۹۱۱

قدغن انجمن

اعضای انجمن لایحه‌ای برای نایب‌الایاله فرستادند به سبب استعمال مشروبات دو نفر زن به خانه ارمنی رفته خلاف قاعده و قانون شریعت است، لهذا قدغن اکید نمایند که در ولایت اسلام اینگونه حرکات و شرب مسکرات بکلی ممنوع باشد. نایب‌الایاله حسب الامر اعضای انجمن دو نفر زن فاحشه را از شهر بیرون می‌نماید و چهار نفر آرامنه که مشروبات می‌فروشد قدغن کرده ملترم شدند هرآینه فروش مشروبات را هر يك نمایند پنج تومان جریمه آنها خواهد بود.

در باب مازندران و هژبر خاقان

دویم ماه جون خبر رسید اسمعیل خان امیرتومان پسر خود را با پسر مرادخان با پنجاه سوار به قراپه فرستاده، قاسم خان رادستگیر نمایند. مشارالیه هم برای خود سنگر بسته و به قرب سیصد نفر اطراف خود جمعیت دارد.

درباب چپاول

سیم ماه مذکور چند نفر کتولی به شهر می آمدند. سوار طایفه داز در کمالان بسخو داشته کتولیهها مخبر گردیده مدتی نزاع می نمایند. دو اسب تراکمه تیر افتاده دو مال و سه بار برنج کتولی را چپاول کرده رفتند.

درباب قتل

پنجم ماه جون کلانتر شاهکوه از کماسی تلگراف می کند، سه نفر سوار به سربینه گوسفند شاهکوهی آمده یک تبر مطالبه کرده چوپان تیر به آنها نداده چوپان را تفنگ زده فرار کردند.

درباب اتران

یک نفر طالقانی گماشته آقارمضان اعضای انجمن در کارکنده شش فرسخی مغربی مشغول تجارت است دختری زاپی عسیمی می نماید. قهارقلی خان اترانی لیوان هشتیکه آن شخص را چوب مفصلی زده و حبس می کند. آقارمضان به ساعدلشکر عارض شده چند نفر توپچی فرستاده قهارخان را بیاورند. معزی الیه مأمور را چوب زده روانه می کند. مجدداً بیست سوار برای گرفتن قهارخان فرستاده جرأت نکرده برگشتند. روز ششم علی اکبر خان سرهنگ را با پنجاه نفر سوار افشار فرستاده رفتند. مشارالیه یک شب در کرده محله توقف کرده، اهالی کرده محله صلاح ندانسته به ساعد لشکر نوشتند به قرب سیصد نفر اترانی در معبرها بسخو دارند و اهالی کرده محله هم با ایشان همدست هستند. گرفتن قهارخان اشکال دارد و حال در فکر اصلاح این امر می باشند. تاچه شود.

درباب ظفر السلطنه

ایضاً خبر رسید نواب والا از حکومت مازندران معزول شده صندوقخانه نواب والا با صندوقدار که در منزل ساعدلشکر توقیف بوده تلگرافی برای حرکت آنها به قونسول روس می نمایند. قونسول غلام خود را منزل ساعدلشکر فرستاده چند سوار شما بدهید بایک نفر قزاق من صندوقدار نواب ظفر السلطنه را به گلوگاه رسانیده برگردند.

نمره ۱۳۸۵

۱۹ ماه جون

درباب قتل

به عرض رفته بود صمصام ارمنی پسر ماتوروس که مدتی است قونسول اهالی یساقی را برای فوت ماتوروس در شهر استنطاق داشته بادونفر رعیت نودیجه به عنوان دزدی

به سمت شاهرود می‌روند برای گرفتن يك تبر، صمصام مسیحی چوپان شاهکوهی را تفنگ زده فوت شد. کسان مقتول به شهر آمده ساعدلشکر تحقیقات لازمه را نموده مأموری فرستاده. دونفر اهل نودیجه رفقای صمصام [را] به شهر آورده اقرار کردند که صمصام مسیحی چوپان را به قتل رسانیده و فراراً به جعفربائی رفته است. قونسول دونفر قزاق فرستاده صمصام را آوردند. بعد از استنطاق قرار شد که صمصام مسیحی را به روسیه فرستاده مجازات بدهند. تاجه شود.

درباب معین الشریعه

مشارالیه محرر آقا شیخ حسن مجتهد اهل هزار جریب در قریه کارکنده شش فرسخی مغربی باقهارخان اترانی همدست بوده یازدهم ماه جون به شهر می‌آید. به امر آقا رمضان ساعدلشکر فرستاده او را از بازار کشیده حبس کردند. يك شب در حبس بوده. آقا شیخ حسین و شیخ محمدباقر توسط کرده معین الشریعه را مرخص نمودند. لکن شیخ رضای ناصر الشریعه و اهله کرده در قونساخانه متحصن شدند.

درباب قتل

ایضاً رعایای کتول بین خودشان نزاع گردیده يك نفر مقتول شد. روز سیزدهم به قرب صد نفر کسان مقتول به شهر آمده در انجمن عارضند. تاجه اقتضا کند.

درباب کموسر

چهاردهم ماه جون خبر رسید کموسر با چند نفر سوار چکت به سمت ملاکیله آمده در باطن تراکه راه حرکت است که شرارت نمایند.

درباب چپاول

شازدهم ماه مذکور سوار جعفربائی دریکه مازو يك فرسخی شمالی بسخو داشته، چهار نفر رعیت محمدآبادی را با سه قبضه تفنگ و دوراس مال گرفته بردند.

درباب توپچیها

ایضاً دونفر توپچی به امر ساعدلشکر مقصری از محله پای سرو گرفته می‌بردند. اهالی محل ازدحام کرده توپچیهارا چوب زیادی زده مقصر را ندادند.

درباب عدلیه

حاجی مشارالدوله رئیس عدلیه استعفا داده به طهران رفتند. اعضای انجمن آقاعلی خان برادر زن حاجی شیخ حسین رئیس را موقتاً به ریاست عدلیه انتخاب کرده به عدلیه فرستادند.

درباب رشیدالسلطان

مشارالیه مدتی در شاهرود خرابی زیادی کرده از آنجا به سبزوار می‌روند. اهالی سبزوار و اطراف به هیجان آمده تلگراف سخت به ساعدلشکر نمودند که عاجلاً پنجاه سوار برای جلوگیری و محافظت شاهرود بفرستید. روز هفدهم ماه مذکور سی نفر سوار استرآبادی را نفری دو تومان جیره داده فرستادند. تاچه اقتضا کنند.

درباب امین مالیه

یک نفر مفتش برای اداره مالیه استرآباد آمده. اعضای انجمن هزار تومان مأخوذی برای رفعت الممالک امین مالیه صورت داده تماماً را از او پس گرفتند. میرزا یوسف مستوفی را در عوض امین مالیه قرار کرده روز نوزدهم ماه جون امین مالیه حرکت کرده به طهران رفت.

نمره ۱۳۹

۳ ماه جولای ۱۹۱۱

درباب توپچیا

به عرض رفته بود اهالی محله پای سرو توپچیا را چوب زده اند. نایب الدوله دو نفر از عقلای محله مذکور را به توپخانه برده دو ساعت چوب مفصلی زده حبس کردند.

درباب اغتشاش شاهرود

روز بیست و یکم ماه جون از طهران تلگراف سخت شد، برای جلوگیری رشید السلطان دو عراده توپ کوهستانی با یک عده سوار به شاهرود بفرستید. محمدحسین خان میرپنج با دو عراده توپ و یک عده سوار رفتند.

درباب سرقت

شب بیست و چهارم ماه مذکور دزد طایفه اتابائی به شهر آمده دو رأس گاو از محله میدان به سرقت بردند.

درباب چپاول

بیست و پنجم ماه جون خبر رسید سوار جعفربائی زیر جنگل کرد محله چهارفرسخی مغربی بسخو داشته چهار نفر رعیت باشش رأس مال چپاول کرده بردند. ورود آنها به اوبه یک نفر را نشانه گذارده کشتند.

درباب قتل

بیست و هفتم ماه مذکور خبر رسید دختری در قریه قلندر محله بدون شوهر حمل از ملازم خانه گرفته بود، پدرش مخبر گردیده نصف شب دختر خود را تفنگ زده فوت شده.

درباب چپاول

بیست و نهم ماه جون سی سوار طایفه جعفر بائی زیر حد قریه الننگ بسخو نموده يك نفر را اسیر کرده بردند.

درباب اسیرها

به عرض رفته بود طایفه جعفر بائی چهار نفر محمد آبادی را اسیر کرده به توسط تراکمه آتابائی هشتاد تومان وجه برای سوارها فرستاده چهار نفر اسیر را رها نمودند.

درباب رشیدالسلطان

شب دویم ماه جولای رئیس تلگرافخانه به ساعدلشکر راپرت داده رشیدالسلطان از سبزووار حرکت کرده به مزینان وارد شد. اهالی شاهرود تماماً در خوف و رجاء می باشند. دهات اطراف کلیه از ترس ترك زندگانی کرده به شاهرود آمده سالار مکرم حاکم شاهرود دوفرسخی سنگری بسته برای ورود رشیدالسلطان محافظت می نمایند. در جعفر بائی همهمه زیادی برای ورود محمدعلی میرزا می باشد. ملازمان قونسولگری منتشر کرده اند صندوقخانه باچند باب چادر از طرف محمدعلی شاه به گموش تپه وارد نموده اند.

نمره ۱۴۵

۱۳ ماه جولای ۱۹۱۱

درباب رشیدالسلطان

چهارم ماه جولای خبر رسید رشیدالسلطان از شاهرود گذشته وارد بدهه ملامی شود. شش نفر سوارهای رشیدالسلطان به اتفاق محمدعلی نام ده ملائی برای گرفتن آذوقه به قلعه می روند. میرزا هادی خان فندرسکی باسی سوار استرآبادی در آق قلعه بوده از آمدن محمدعلی نام مخبر گردیده او را احضار نمودند. محمدعلی نمی رود، چندتیر تفنگ به او زده فوت شد. برادر محمدعلی با چهار پنج نفر سوار رشید را دستگیر کرده معظم الیه دوشب در ده ملا توقف کرده از راه چهارده کلاته به فیروزکوه رفتند.

درباب قتل

ایضاً يك نفر شاهکوهی زنی از استرآباد سوار کرده به شاهکوه می برده. به چهار